

Ανύψωση και μεταμόρφωση

Ορθοδοξία / Θεολογία

Σοφία Μπεκρή, φιλόλογος-θεολόγος

Την «ένδοξον» και «φρικτήν» Μεταμόρφωση του Κυρίου μας εορτάζει η Εκκλησία μας στις 6 Αυγούστου.

Για την εισαγωγή μας στο πνεύμα της μεγάλης αυτής εορτής και «φαιδράς πανηγύρεως» μας προετοιμάζει ο Τίμιος Σταυρός, που προ-οδεύει (1η Αυγούστου), και συνοδεύει την πορεία μας για 40 ολόκληρες μέρες μέχρι την Ύψωση Του, στις 14 Σεπτεμβρίου.

Πράγματι, η Μεταμόρφωση προηγείται του Σταυρού και παραπέμπει σε Αυτόν. Σύμφωνα με τους τρεις συνοπτικούς Ευαγγελιστές που ομιλούν γι' αυτήν (Ματθ., ιζ' 1-7, Μαρκ., θ' 2-13, Λουκ. θ' 28-36) και την σχετική υμνογραφία, το θαυμαστό αυτό γεγονός συνέβη «προ του πάθους». Ο Ιησούς παρέλαβε τους «προκρίτους μαθητάς», τον Πέτρο, τον Ιάκωβο και τον Ιωάννη, τους ωδήγησε σε «όρος υψηλόν ... και μετεμορφώθη έμπροσθεν αυτών» (Ματθ., ιζ' 1).

Τι προηγήθηκε του «θαυμασίου» αυτού; Αφ' ενός μεν η ομολογία του Πέτρου ότι «ο Χριστός είναι ο Υιός του Θεού του ζώντος» (ο.π. 16), αφ' ετέρου δε η

προαναγγελία των Παθών από τον ίδιο τον Κύριο: «από τότε (από την ομολογία του Πέτρου) ήρξατο Ιησούς δεικνύειν τοις μαθηταίς αυτού ότι δει αυτόν απελθείν εις Ιεροσόλυμα και πολλά παθείν ... και αποκτανθήναι και τη τρίτη ημέρα εγερθήναι» (ο. π. 21).

Ο καλός παιδαγωγός Χριστός προετοιμάζει τους μαθητές Του για τον Σταυρό «προ του Σταυρού», εκείνοι όμως δεν είναι σε θέση να αντιληφθούν τον λόγο Του. Όλοι των περίμεναν έναν επίγειο βασιλέα, που θα τους λύτρωνε από τα δεινά των πω να δεχθούν έναν ταπεινωμένο και εξευτελισμένο πάνω στον Σταυρό Κύριο; Ακόμη και ο ίδιος ο Πέτρος, που μόλις πριν από λίγο τον ωμολόγησε ως «Υιόν του Θεού», σκανδαλίστηκε στο άκουσμα των λόγων Του και «ήρξατο επιτιμάν αυτώ λέγων π ίλεως σοι, Κύριε π ου μη έσται σοι τούτο.» (ο. π. 22), για να ακούση, με την σειρά Του, τον Κύριο να τον επιπλήττη: «ύπαγε οπίσω μου, Σατανά ... ότι ου φρονείς τα του Θεού αλλά τα των ανθρώπων.»

Σκληρός, πράγματι, ο λόγος του Σταυρού. «Τις δύναται αυτού ακούειν» (Ιωάν., στ' 60); Να απαρνηθή κανείς τον (κακό) εαυτό του, να άρη τον Σταυρό του, να κάνη δηλαδή το θέλημα του Κυρίου, με ο τι αυτό συνεπάγεται, δεν είναι καθόλου εύκολο, ούτε ευχάριστο.

Γι' αυτό ο Κύριος επιστρατεύει «τα μεγάλα μέσα», για να ενισχύση τους αδυνάμους ακόμη στην πίστη μαθητές Του. «Μετεμορφώθη ἔμπροσθεν αὐτῶν καὶ ἔλαμψεν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος, τὰ δὲ ἰμάτια αὐτοῦ ἐγένετο λευκά, ὡς τὸ φῶς» (ο. π. ιζ' 2). Οι Πατέρες της Εκκλησίας ερμηνεύουν, στο σημείο αυτό, ότι ο Κύριος δεν ἔγινε κάτι διαφορετικό ἀπ' ὅτι ἦταν. Η αλλαγή Του δεν ἦταν σε σχῆμα ἀλλὰ σε δόξα, λέει ο Κύριλλος Ἀλεξανδρείας. Για την ακρίβεια, ἔλαμψε διὰ τῆς δόξης Του, ἔδειξε τὴν λαμπρότητα τῆς φωτεινῆς Του φύσεως καὶ μάλιστα μέρος αὐτῆς, διότι, εἴαν τὴν φανέρωνε σ' ὅλο τῆς το μεγαλεῖο, τότε οἱ μαθητές Του δεν θα το ἄντεχαν καὶ θα τυφλώνονταν. Ο στόχος, ὅμως, ὅπως εἶπαμε, δεν ἦταν να

στραβωθούν από το «άστεκτο φως» Του αλλά να ενισχυθούν από την ακτινοβολία Του.

Γι' αυτό χρειάστηκε και πάλι, ασφαλώς, η επέμβαση του Κυρίου και της θείας χάριτος. Σημειώνουν οι θεόπνευστοι Πατέρες ότι, για να μπορέσουν οι μαθητές να αντικρύσουν και την μερική αυτήν θεική λάμψη, χρειάστηκε, προς στιγμήν, να ενισχυθούν οι σωματικοί των οφθαλμοί! Λέει, χαρακτηριστικά, ο Ιωάννης ο Δαμασκηνός ότι ο Χριστός μεταμορφούμενος δεν έλαβε μορφή ξένη προς Αυτόν, αλλά άνοιξε για λίγο τους οφθαλμούς των μαθητών Του, για να αντικρύσουν «τον ανοικούντα Θεόν» (PG 96, 564). Και ο Γρηγόριος Παλαμάς, ο θεολόγος του ακτίστου φωτός, συμπληρώνει ότι χρειάζεται κανείς να γίνη «ένθους» (= ένθεος), να καθάρη τους σωματικούς του οφθαλμούς, διά της ασκήσεως και προ πάντων διά της θείας ελλάμψεως, για να μπορέση να αντικρύση τις άκτιστες θεικές ενέργειες.

Έτσι, λοιπόν, ο Χριστός, με την μεταμόρφωσή Του, έδειξε «το αρχέτυπον κάλλος της (ανθρωπίνης) εικόνας», έκανε την «αμαυρωθείσαν εν Αδάμ φύσιν απαστράψαι πάλιν, μεταστοιχειώσας αυτήν εις την δόξαν και λαμπρότητα της θεότητος» (από την υμνολογία του Εσπερινού της εορτής). Γίνεται, επομένως, φανερό ότι η υμνολογία βρίσκεται σε απόλυτη συνάφεια με τις γραφές και την πατερική θεολογία, σύμφωνα με τις οποίες η ένδυση της ανθρωπίνης σαρκός από τον Κύριο έγινε με στόχο να την καταστήση θεία, ένδοξη και λαμπρή, όπως είχε πλαστή «αρχετύπως», πριν από την πτώση του ανθρώπου στην αμαρτία.

Επομένως, η Μεταμόρφωση παραπέμπει όχι μόνον στο Πάθος και στην Σταύρωση του Κυρίου αλλά και στην Ανάσταση και σ' αυτήν ακόμη την Δευτέρα και ένδοξη Παρουσία Του, όπου όλοι, οι άνθρωποι και σύμπασα η κτίση, που τώρα «συστενάζει και συνωδίνει», θα αποκατασταθούν και θα λούζονται πλέον στο αίδιο φως του Κυρίου (Αποκ. κβ' 5).

Είναι σωτήρια, λοιπόν, η Μεταμόρφωση του Κυρίου μας, όχι μόνον επειδή Εκείνος που μεταμορφώθηκε είναι ο Σωτήρας μας, αλλά κυρίως διότι η Μεταμόρφωσή Του στοχεύει στην δική μας σωτήρια και λυτρωτική μεταμόρφωση. Έγινε, για να μας δείξη τον δρόμο προς την σωτηρία και την απολύτρωσή μας, η οποία δεν μπορεί να πραγματοποιηθή διαφορετικά, παρά μόνον διά του Σταυρού.

Το λέει και το υπέροχο Κοντάκιο της Εορτής. Οι μαθητές του Κυρίου, μόνον όταν τον δούν «σταυρούμενον» θα εννοήσουν το «εκούσιον» πάθος Του, ως Θεού, και εφ' όσον, όπως λέει ο Πέτρος, θα έχουν γίνει «επόπται της εκείνου μεγαλειότητος» (Β' Πετρ., α' 16), τότε θα είναι πλέον σε θέση να κηρύξουν και «τω κόσμω» ότι Αυτός, ο Κύριός των, είναι Θεός, «του Πατρός το απαύγασμα (=η ακτινοβολία)».

Και για έναν επιπλέον λόγο θα πεισθούν οι μαθητές του Κυρίου ότι το υπερθέαμα της Μεταμορφώσεώς Του δεν είναι εικονικό αλλά ουσιαστικό («ουχί ως εν εικόνι αλλ' ως κατ' ουσίαν», τροπάριο ε' ωδής β' Κανόνος), δεν είναι οφθαλμαπάτη ούτε αποκύημα της φαντασίας των, αλλά πρόκειται για πραγματική, οντολογική Μεταμόρφωση. Εκείνο, λοιπόν, που τους επιβεβαίωσε την αλήθεια του γεγονότος ήταν η «φωτεινή νεφέλη» που τους επεσκίασε και η «φωνή εκ της νεφέλης λέγουσα» ούτος εστιν ο Υιός μου ο αγαπητός, εν ω ευδόκησα αυτό ακούετε» (Μαθθ. ιζ' 5).

Η εμφάνιση αυτή σύνολης της Αγίας Τριάδος επισφραγίζει την θεότητα του δευτέρου προσώπου της, του Υιού και Λόγου του Θεού. Έτσι έγινε και κατά την πρώτη φανέρωση του Κυρίου στον κόσμο, κατά τα Θεοφάνεια. Ο λόγος του Θεού Πατρός μέσα από την νεφέλη -σύμβολο του Αγίου Πνεύματος- διετράνωνε τότε ότι Εκείνος που βαπτιζόταν ως άνθρωπος ήταν ο αγαπημένος Του Υιός, ήταν Θεός. Τώρα, όμως, κατά την Μεταμόρφωση, προστίθεται και η επιταγή του Θεού Πατρός: «αυτού ακούετε.»

Προτρέπει, δηλαδή, ο Πατρικός λόγος -ποιος μπορεί, άραγε, να τον παρακούση;- τους μαθητές του Κυρίου, τον Πέτρο, τον Ιάκωβο και τον Ιωάννη, που ήταν παρόντες, Αυτόν να ακούνε, τον Υιό Του, και όχι άλλον. Εκείνος είναι το πλήρωμα του Νόμου και των Προφητών, όπως αυτά εικονίζονται, αντιστοίχως, στο πρόσωπο των συμπαρευρισκομένων στην σκηνή, του Μωϋσέως και του Ηλιού.

Η φωνή, επομένως, του Πατρός ήταν καταλυτική, διότι πλέον έδινε απάντηση στις μέχρι τότε αμφιβολίες και μεταξύ των ιδίων των μαθητών για την ταυτότητα του Ιησού -άλλοι έλεγαν ότι είναι ο Ηλίας, άλλοι ο Μωϋσής, άλλοι ο Πρόδρομος και άλλοι κάποιος άλλος προφήτης (Μαρκ., η' 28-30).

Βεβαίως, η φωνή αυτή του Πατρός «αυτού ακούετε» ακούγεται διαχρονική για όλους τους μαθητές Του, όχι μόνον τους παρόντες στην Μεταμόρφωση. Το μήνυμα είναι: «να κάνετε και εσείς ο τι έκαναν οι πρόκριτοι, να ενδυναμωθήτε και εσείς στην πίστη, να ανυψωθήτε πνευματικά». Το λέει ο Κύριος και στους υπολοίπους μαθητές Του, όταν εκείνοι, αφού έχει κατέβει από το όρος, τον ρωτούν με απορία «διατί ημείς ουκ ηδυνήθημεν εκβαλύν αυτό (το δαιμόνιο από τον σεληνιαζόμενο νέο);» (Ματθ., ιζ' 19). Η απάντηση του Κυρίου προς εκείνους - και προς όλους μας- είναι ξεκάθαρη: «διά την απιστίαν υμών» (ο. π. 20) και επειδή, τελικά, «τούτο το γένος (των δαιμόνων) ουκ εκπορεύεται ει μη εν προσευχή και νηστεία» (ο. π. 21).

Μόνον όσοι είναι εξοπλισμένοι με δυνατά πνευματικά όπλα, και κυρίως με την πίστη και την προσευχή, μπορούν, με την βοήθεια του Θεού, να ποιήσουν και εκείνοι «θαυμάσια». Να, γιατί ο Κύριος δεν άκουσε την προτροπή του Πέτρου: «καλόν εστι ημάς ώδε είναι» (ο. π. 4), διότι δεν είχε έλθει ακόμη η ώρα Του. Δεν είχε εκπληρώσει ακόμη το σχέδιο της θείας οικονομίας για την σωτηρία του ανθρώπου. Γι' αυτό ακριβώς είπε στους προκρίτους μαθητές Του, όταν κατέβαιναν

από το όρος, να μην πούν τίποτε σε κανέναν, «έως ου ο Υιός του ανθρώπου εκ νεκρών αναστή» (ο. π. 9), πράγμα που ούτε οι ίδιοι δεν πολυκαταλάβαιναν τι σήμαινε («τι εστι το εκ νεκρών αναστήναι», Μαρκ., θ' 10-13).

Αλλά και ένα ακόμη μήνυμα στέλνει ο Κύριος με την κάθοδό Του και πάλι στον κόσμο. Εκείνοι που αντίκρυσαν το φως το αληθινό και φωτίστηκαν από αυτό έχουν στην συνέχεια χρέος να κατέλθουν και να προσπαθήσουν να ανυψώσουν και τους άλλους που θέλουν, - όσοι θέλουν-, αλλά δυσκολεύονται να βρουν από μόνοι των τον δρόμο, για να ανέλθουν.

Αυτοί που πραγματικά το θέλουν αναζητούν να βρουν την μεταμόρφωσή των στο πρόσωπο ενός ήδη μεταμορφωμένου. Γι' αυτό, μάλλον, προστρέχει το πλήθος στον Κύριο, που έλαμπε ακόμα το πρόσωπό Του, μετά από την κάθοδό Του από το όρος. Και μόνον Εκείνος, ο αληθινά μεταμορφωμένος, είναι σε θέση να οδηγήσει στην προσωπική των μεταμόρφωση αυτούς που προσπαθούν, όπως ο ταλαίπωρος πατέρας του δαιμονισμένου νέου, ο οποίος αναφωνεί με δάκρυα: «Πιστεύω, Κύριε», -με την λιγοστή μου πίστη, ότι μπορείς να θεραπεύσης το παιδί μου. «Βοήθει μου τη απιστία» (ο. π. 24).

Πόσο πόνο αλλά και ηρωισμό, κρύβει, αλήθεια, μια τέτοια ομολογία! Ο αγώνας για την προσωπική μας μεταμόρφωση είναι, ομολογουμένως, ο πιο δύσκολος. Χρειάζεται τόλμη και αποφασιστικότητα, για να αποκόψη κανείς, κατ' αρχάς, κάθε δεσμό με τον κακό του εαυτού, και κυρίως με το επάρατο εγώ μας, την απόλυτη εμπιστοσύνη στην λογική και στις δικές μας, αποκλειστικά, δυνάμεις, τις αμαρτωλές επιθυμίες και τα άλλα μας πάθη.

Εάν, όμως, ξεκαθαρίσωμε την θέση μας από τον κόσμο της αμαρτίας, στην συνέχεια όλα είναι πιο εύκολα. Χρειάζεται να κάνωμε, έπειτα, και το θετικό βήμα, να μεταμορφωνώμαστε διαρκώς διά της ανακαινίσεως του πνεύματός μας («μεταμορφούσθε τη ανακαινώσει του νοός ημών», Ρωμ., ιβ' 2), έως ότου πετύχωμε την καθολική μας μεταμόρφωση. Όπως λέει και ο υμνογράφος, μόνον «οι τω ύψει των αρετών διαπρέψαντες και της ενθέου δόξης αξιωθήσονται.»

Οι μαθητές του Κυρίου το επεχείρησαν. Έφθασαν πρώτα οι ίδιοι σε έναν βαθμό πνευματικής ωριμότητας, με την υπακοή των στο θέλημα του Κυρίου και με την πίστη των, έστω και αδύναμη, και στην συνέχεια τους βοήθησε και ο Κύριος, ώστε να ανέβουν σε «όρος υψηλόν» και να αντικρύσουν, «καθώς ηδύναντο», το φως της θεότητός Του.

Ας Τον παρακαλέσωμε, λοιπόν, και εμείς, Αυτόν που είναι «το φως το αληθινόν, το φωτίζον πάντα άνθρωπον», να ευθύνη και τις δικές μας οδούς «εν τω φωτί» Του, ώστε να αξιωθούμε να ανέλθωμε και εμείς, μεταμορφωμένοι, στην ουράνια

κατοικία Του, όπου επισκοπεί το φως του προσώπου Του και δεσπόζει το κάλλος το
άρρητον της θείας δόξης Του. Αμήν. Γένοιτο!

MISSING_ARG_ACCESS_TOKEN